

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

9. července 2009 *

Ve věci C-319/07 P,

jejímž předmětem je kasační opravný prostředek na základě článku 56 statutu Soudního dvora, podaný dne 9. července 2007,

3F, dříve Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), se sídlem v Kodani (Dánsko) zastoupený A. Bentleyem, QC, a A. Worsøem, advokat,

účastník řízení podávající kasační opravný prostředek (navrhovatel),

příčemž dalšími účastníky řízení jsou:

Komise Evropských společenství, zastoupená N. Khanem a H. van Vlietem, jako zmocněnci, s adresou pro účely doručování v Lucemburku,

žalovaná v prvním stupni,

* Jednací jazyk: angličtina.

Dánské království,

Norské království,

vedlejší účastníci v prvním stupni,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Rosas, předseda senátu, A. Ó Caoimh (zpravodaj), J. N. Cunha Rodrigues,
U. Lohmus a A. Arabadžev, soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,
vedoucí soudní kanceláře: L. Hewlett, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 9. července 2008,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 5. března 2009,

vydává tento

Rozsudek

- ¹ Svým kasačním opravným prostředkem se 3F (dále jen „navrhovatel“) dříve Specialarbejderforbundet i Danmark (SID), všeobecný odborový svaz zaměstnanců v Dánsku, domáhá zrušení usnesení Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 23. dubna 2007 ve věci SID proti Komisi (T-30/03, dále jen „napadené usnesení“), kterým Soud prvního stupně odmítl jeho žalobu na neplatnost rozhodnutí Komise K (2002) 4370 v konečném znění, ze dne 13. listopadu 2002 nevznést námitky ohledně dánských daňových opatření použitelných na námořníky zaměstnané na lodích zapsaných v mezinárodním dánském rejstříku (dále jen „sporné rozhodnutí“).

Právní rámec

- ² Článek 4 odst. 3 a 4 nařízení Rady (ES) č. 659/1999 ze dne 22. března 1999, kterým se stanoví prováděcí pravidla k článku [88] Smlouvy o ES (Úř. věst. L 83, s. 1; Zvl. vyd. 08/01, s. 339) zní následovně:

„3. Shledá-li Komise po předběžném přezkoumání, že nejsou vzneseny žádné pochybnosti o slučitelnosti oznámeného opatření se společným trhem [oznámené opatření nevyvolává pochybnosti, pokud jde o jeho slučitelnost se společným trhem], pokud opatření spadá pod čl. [87] odst. 1 Smlouvy [ES], rozhodne, že opatření je slučitelné se společným trhem (dále jen „rozhodnutí nevznášet námitky“). Rozhodnutí blíže určí, která výjimka podle Smlouvy byla použita.

4. Shledá-li Komise po předběžném přezkoumání, že existují pochybnosti o slučitelnosti oznámeného opatření se společným trhem, rozhodne o zahájení postupu podle čl. [88] odst. 2 Smlouvy (dále jen „rozhodnutí zahájit formální vyšetřovací řízení“).

- 3 Pokyny Společenství ke státní podpoře v námořní dopravě (Úř. věst. 1997, C 205, s. 5, dále jen „pokyny Společenství“) stanoví v souladu s bodem 2.2 pokynů, který má název „Obecné cíle přepracovaných pokynů ke státní podpoře“, zlepšení transparentnosti a určují, jaké programy státních podpor mohou být prováděny na podporu námořních cílů Společenství. Tento stejný bod uvádí:

„[...] Cíle jsou následující:

- zachovat pracovní místa Společenství [...],
- zachovat námořnické know-how ve Společenství a rozvíjet námořnické dovednosti,
- zlepšovat bezpečnost.

[...]“

4 Bod 3.2 pokynů Společenství, nazvaný „Platové náklady“, zní následovně:

„[...]

Podpůrná opatření pro námořní odvětví by se [...] měla zaměřit především na snížení daňových a dalších nákladů a břemen, která nesou majitelé lodí a námořníci v ES (tj. ti, kteří podléhají platbě daní nebo příspěvků na sociální zabezpečení v některém členském státu) na úroveň srovnatelnou se světovými normami. Měla by přímo stimulovat rozvoj odvětví a zaměstnanosti, spíše než poskytovat obecnou finanční pomoc.

V souladu s tímto cílem by tedy měla být v námořní dopravě Společenství umožněna následující opatření týkající se mzdových nákladů:

– [...]

– snížení daně z příjmu pro námořníky ze Společenství na palubách lodí registrovaných v některém členském státě.

[...]“

Skutkový základ sporu

- 5 Dne 1. července 1988 přijalo Dánské království zákon č. 408, který vstoupil v platnost dne 23. srpna 1988 a zavedl mezinárodní dánský námořní rejstřík (dále jen „rejstřík DIS“). Tímto rejstříkem byl doplněn řádný dánský námořní rejstřík (dále jen „rejstřík DAS“). Cílem rejstříku DIS je boj proti úniku od námořních vlajek Společenství k výhodným vlajkám. Hlavní výhoda rejstříku DIS spočívá v tom, že majitelé lodí zapsaných v tomto rejstříku mohou na těchto lodích zaměstnávat námořníky ze třetích států a vyplácet jim mzdy podle vnitrostátního práva těchto námořníků.
- 6 Ve stejný den přijalo Dánské království zákony č. 361, 362, 363 a 364, které vstoupily v platnost dne 1. ledna 1989, a zavedly několik daňových opatření týkajících se námořníků zaměstnaných na lodích zapsaných v rejstříku DIS (dále jen „dotčená daňová opatření“). Tito námořníci byli především osvobozeni od daně z příjmu, zatímco námořníci zaměstnaní na lodích zapsaných v rejstříku DAS takovému zdanění podléhali.
- 7 Dne 28. srpna 1998 podal navrhovatel Komisi stížnost na Dánské království, která se týkala dotčených daňových opatření, a tvrdil, že jsou v rozporu s pokyny Společenství, a tedy s článkem 87 ES.
- 8 Ve své stížnosti navrhovatel tvrdil, že dotčená daňová opatření představují státní podpory, které nejsou v souladu s pokyny Společenství, a to z toho důvodu, že se jednak osvobození od daně vztahuje na všechny námořníky, a nikoli pouze námořníky ze Společenství, a jednak tato opatření nebyla oznámena Komisi.

- 9 Dne 13. listopadu 2002 přijala Komise sporné rozhodnutí, v němž rozhodla, že nevznese námitky „vůči daňovým opatřením uplatňovaným od 1. ledna 1989 na námořníky zaměstnané na lodích zapsaných v Dánsku jak v rejstříku DAS, tak i v rejstříku DIS. Měla za to, že i když představují státní podpory, jsou ještě slučitelné se společným trhem na základě čl. 87 odst. 3 písm. c) ES“ (bod 46 druhá odrážka uvedeného rozhodnutí).

Řízení před Soudem

- 10 Návrhem došlým kanceláři Soudu dne 30. ledna 2003 požadoval navrhovatel, aby bylo sporné rozhodnutí zrušeno a aby Komisi byla uložena náhrada nákladů řízení.
- 11 Samostatným podáním došlým kanceláři Soudu dne 17. března 2003 vznesla Komise námitku nepřípustnosti podle článku 114 jednacího řádu Soudu, kterou se domáhala toho, aby Soud odmítl žalobu, která u něj byla podána, jako zjevně nepřípustnou a aby navrhovateli uložil náhradu nákladů řízení.
- 12 Ve svém vyjádření k námitce nepřípustnosti, podaném dne 16. května 2003, navrhovatel požadoval, aby byla tato námitka zamítnuta a Komisi uložena náhrada nákladů řízení o této námitce.
- 13 Usnesením ze dne 18. června 2003 povolil předseda druhého rozšířeného senátu Soudu po vyslechnutí účastníků řízení vstup Dánského království a Norského království do řízení jako vedlejších účastníků na podporu návrhových žádání Komise. Vedlejší účastníci řízení se vzdali práva podat odpověď omezenou na přípustnost žaloby.

Napadené usnesení

- 14 Na podporu své žaloby na neplatnost sporného rozhodnutí navrhovatel vznesl tři žalobní důvody vycházející zaprvé z porušení čl. 88 odst. 2 ES a zásady řádné správy tím, že Komise nezahájila vyšetřovací řízení upravené v tomto ustanovení, zadruhé z porušení čl. 87 odst. 3 ES vykládaného ve světle pokynů Společenství a porušení zásady ochrany legitimního očekávání a zatřetí ze zjevně nesprávného posouzení.
- 15 V bodu 24 napadeného usnesení Soud připomněl, že jestliže Komise, aniž bylo zahájeno formální vyšetřovací řízení podle čl. 88 odst. 2 ES, rozhodnutím přijatým na základě odstavce 3 téhož článku konstatuje, že podpora je slučitelná se společným trhem, prohlásí soud Společenství žalobu směřující ke zrušení takového rozhodnutí podanou zúčastněnou stranou ve smyslu uvedeného odst. 2 za přípustnou, pokud původce této žaloby jejím podáním usiluje o zajištění ochrany procesních práv, která mu plynou z posledně uvedeného ustanovení.
- 16 V bodu 25 napadeného usnesení Soud upřesnil, že zúčastněnými stranami ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, které tak mohou v souladu s čl. 230 čtvrtým pododstavcem ES podat žaloby na neplatnost, jsou osoby, podniky nebo sdružení, jejichž zájmy mohou být dotčeny poskytnutím podpory, tj. zejména podniky soutěžící s příjemci této podpory a profesní organizace (rozsudky ze dne 14. listopadu 1984, Intermills v. Komise, 323/82, Recueil, s. 3809, bod 16, a ze dne 13. prosince 2005, Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, C-78/03 P, Sb. rozh. s. I-10737, bod 36).
- 17 V bodu 26 napadeného usnesení Soud uvedl, že naopak pokud navrhovatel zpochybňuje opodstatněnost rozhodnutí o posouzení podpory jako takové, musí prokázat, že má určité postavení ve smyslu judikatury obsažené v rozsudku ze dne 15. července 1963, Plaumann v. Komise (25/62, Recueil, s. 197). Je tomu tak zejména v případě, kdy postavení navrhovatele na trhu je podstatným způsobem dotčeno podporou, která je předmětem dotčeného rozhodnutí.

18 V bodu 28 napadeného usnesení Soud dospěl k následujícímu závěru:

„Pokud žalobce usiluje, jak je tomu v projednávaném případě v jeho prvním žalobním důvodu, o zajištění ochrany procesních práv, která mu plynou z čl. 88 odst. 2 ES, za účelem zrušení rozhodnutí nevznést námitky, soud Společenství prohlásí za přípustnou žalobu, pokud je tento navrhovatel zúčastněnou stranou ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES ([výše uvedený] rozsudek Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, body 35 a 36).“

19 V bodech 33 až 33 napadeného usnesení se Soud vyslovil následovně:

„30 [...] bylo již judikováno, že žaloba na neplatnost podaná na základě článku 230 ES proti rozhodnutí ve věci státní podpory přijatému bez zahájení formálního vyšetřovacího řízení je nepřipustná, pokud soutěžní postavení žalobce na trhu není dotčeno poskytnutím podpory (rozsudek Soudu ze dne 16. září 1998, *Waterleiding Maatschappij v. Komise*, T-188/95, Recueil, s. II-3713, bod 62, a viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 21. března 2001, *Hamburger Hafen- und Lagerhaus a další v. Komise*, T-69/96, Recueil, s. II-1037, bod 41). Rovněž bylo judikováno, že žalobci, který není podnikem, jehož soutěžní postavení bylo dotčeno státními opatřeními oznámenými jakožto podpory, nemůže být úspěšný při prokazování osobního zájmu, když se dovolává protisoutěžních účinků těchto opatření v rámci žaloby podané proti tomu, že Komise nezahájila řízení upravené v čl. 88 odst. 2 ES (viz v tomto smyslu rozsudek Soudu ze dne 18. prosince 1997, *ATM v. Komise*, T-178/94, Recueil, s. II-2529, bod 63, a usnesení [Soudu ze dne 25. června 2003,] *Pérez Escobar v. Komise*, [T-41/01, Recueil, s. II-2157,] bod 46).

31 Přitom ani žalobce, jakožto odborový svaz námořníků, ani jeho členové nejsou konkurenty příjemců dotčené podpory, kteří jsou označeni ve sporném rozhodnutí, tedy majitelů lodí zapsaných do rejstříku DIS.

32 Samotný žalobce tak nemůže tvrdit, že jeho vlastní soutěžní postavení [je] spornou podporou dotčeno. Jednak bylo judikováno, že sdružení zaměstnanců podniku, které údajně využívá státní podpory, není v žádném ohledu konkurentem tohoto podniku ([výše uvedený] rozsudek ATM v. Komise, bod 63). Dále, pokud se žalobce dovolává svého vlastního soutěžního postavení ve vztahu k ostatním odborovým svazům námořníků při vyjednávání kolektivních dohod v dotčeném odvětví, stačí poukázat na to, že se na dohody uzavřené v rámci kolektivního vyjednávání nevztahuje právo hospodářské soutěže [viz, pokud jde o nepoužití čl. 3 písm. g) ES a článku 81 ES na kolektivní dohody, rozsudek Soudního dvora ze dne 21. září 1999, Albany, C-67/96, Recueil, s. I-5751, body 52 až 60].

33 Stejně tak, pokud jde o členy žalobce, ve spisu není nic, co by nenavštěvovalo tomu, že tito námořníci nespádají pod pojem pracovníka ve smyslu článku 39 ES, tedy osoby, které po určitou dobu ve prospěch jiné osoby a pod jejím vedením vykonávají činnosti, za které protihodnotou pobírají odměnu. Jakožto pracovníci tedy sami o sobě nepředstavují podniky (rozsudek Soudního dvora ze dne 16. září 1999, Becu a další, C-22/98, Recueil, s. I-5665, bod 26).“

20 Krom toho v bodu 35 napadeného usnesení připomněl Soud, že není vyloučeno, že subjekty zastupující pracovníky podniku, který je příjemcem podpory, mohou jakožto zúčastněné strany ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES předložit Komisi své připomínky k sociálním aspektům, které může Komise případně zohlednit, přičemž odkázal na usnesení Soudu ze dne 18. února 1998, Comité d'entreprise de la Société française de production a další v. Komise (T-189/97, Recueil, s. II-335, bod 41). Nicméně v bodu 36 stejného usnesení uvedl, že sociální aspekty související s rejstříkem DIS vyplývají spíše ze zřízení tohoto rejstříku zákonem č. 408 než s tím spojených daňových opatření a že Komise měla za to, že zřízení uvedeného rejstříku není státní podporou, a omezila tak svůj přezkum slučitelnosti dotčených státních opatření se společným trhem pouze na samotná daňová opatření. Soud ve stejném bodu 36 dospěl k závěru, že sociální aspekty rejstříku DIS jsou pouze nepřímo spojeny s předmětem sporného rozhodnutí, a že se v důsledku toho nemůže žalobce odvolávat na tyto sociální aspekty, aby prokázal, že je osobně dotčen.

- 21 Soud v bodu 37 napadeného usnesení rovněž zamítl argument navrhovatele, podle něhož může být považován za osobně dotčeného již ze samotného důvodu, že dotčená podpora je příjemcům poskytována prostřednictvím snížení mzdových nároků námořníků, kteří jsou na základě dotčených daňových opatření osvobozeni od daně z příjmu. Podle Soudu vychází sporné rozhodnutí z výhod poskytnutých příjemcům podpory, a nikoliv ze způsobu předání podpory.
- 22 Soud dále dospěl k závěru, že navrhovatel neprokázal, že podporou plynoucí z dotčených daňových opatření jsou bezprostředně dotčeny jeho vlastní zájmy jakožto vyjednávače. Odkázal na rozsudky ze dne 2. února 1988, *Kwekerij van der Kooy a další v. Komise* (67/85, 68/85 a 70/85, Recueil, s. 219), a ze dne 24. března 1993, *CIRFS a další v. Komise* (C-313/90, Recueil, s. I-1125); měl při tom v bodech 39 a 40 napadeného usnesení za to, že navrhovatel není individualizován na základě pouhé skutečnosti, že podal Komisi stížnost ohledně dotčené podpory. I když je možné, aby byl navrhovatel jedním z vyjednávačů kolektivních smluv pro námořníky zaměstnané na lodích registrovaných v některém z dánských rejstříků a jako takový se účastnil mechanismu poskytování podpory majitelům lodí, konstatoval Soud, že se navrhovateli nepodařilo prokázat, že vyjednával s Komisí přípravu pokynů Společenství, kterých se dovolává v projednávané věci, nebo že vyjednával s Komisí nebo s dánskou vládou přijetí dotčených daňových opatření.
- 23 Soud na základě toho dospěl v bodech 41 a 42 napadeného usnesení k závěru, že ani navrhovatel, ani jeho členové nejsou osobně dotčeni sporným rozhodnutím, a že tedy žaloba podaná posledně uvedeným je z důvodu nedostatku aktivní legitimace ve smyslu článku 230 ES nepřipustná.

Kasační opravný prostředek

24 Svým kasačním opravným prostředkem se navrhovatel domáhá, aby Soudní dvůr:

- zrušil napadené usnesení v plném rozsahu;
- prohlásil žalobu podanou Soudu za přípustnou a
- uložil Komisi náhradu nákladů řízení o kasačním opravném prostředku.

25 Komise navrhuje Soudnímu dvoru, aby zamítl kasační opravný prostředek a uložil navrhovateli náhradu nákladů řízení.

26 Na podporu svého kasačního opravného prostředku uplatňuje navrhovatel čtyři důvody. První důvod vychází z toho, že závěr Soudu v tom smyslu, že soutěžní postavení navrhovatele nebylo dotčeno podporou vyplývající z dotčených daňových opatření, je založen na příliš široké aplikaci výše uvedeného rozsudku Albany. Druhý důvod kasačního opravného prostředku spočívá v tvrzení, že se Soud dopustil nesprávného právního posouzení, když se domníval, že se navrhovatel nemůže dovolávat sociálních aspektů plynoucích z pokynů Společenství k prokázání toho, že je osobně dotčen sporným rozhodnutím. Třetí důvod kasačního opravného prostředku se týká chybného použití výše uvedených rozsudků Plaumann v. Komise a Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum z toho důvodu, že se Soud domníval, že navrhovatel nemůže být považován za osobně dotčeného na základě samotné skutečnosti, že podpora plynoucí z dotčených daňových opatření je na příjemce přenášena díky snížení mzdových nároků námořníků, kteří jsou osvobozeni od daně z příjmu. Svým čtvrtým důvodem kasačního opravného prostředku navrhovatel tvrdí, že Soud nesprávně použil judikaturu vyplývající z výše uvedených rozsudků Kwekerij van der Kooy a další

v. Komise, jakož i CIRFS a další v. Komise, když dospěl k závěru, že uvedenými daňovými opatřeními nebyly dotčeny vlastní zájmy navrhovatele jakožto vyjednaváče.

Úvodní poznámky

- 27 Před přezkoumáním důvodů uplatňovaných na podporu kasačního opravného prostředku je třeba připomenout relevantní pravidla týkající se aktivní legitimace k napadení rozhodnutí Komise v oblasti státních podpor na straně jiného subjektu, než je členský stát, který je adresátem tohoto rozhodnutí.
- 28 V souladu s čl. 230 čtvrtým pododstavcem ES může fyzická nebo právnická osoba podat žalobu proti rozhodnutí, které je určeno jiné osobě, pouze pokud se jí uvedené rozhodnutí bezprostředně a osobně dotýká.
- 29 Podle ustálené judikatury platí, že jiné subjekty než adresáti rozhodnutí mohou tvrdit, že jsou osobně dotčeny, pouze tehdy, pokud je toto rozhodnutí zasahuje z důvodu určitých vlastností, které jsou pro ně zvláštní, nebo faktické situace, která je vymezuje vzhledem ke všem ostatním osobám, a tím je individualizuje způsobem obdobným tomu, jakým by byl individualizován adresát takového rozhodnutí (viz zejména výše uvedený rozsudek Plaumann v. Komise, s. 223; rozsudky ze dne 19. května 1993, Cook v. Komise, C-198/91, Recueil, s. I-2487, bod 20; ze dne 15. června 1993, Matra v. Komise, C-225/91, Recueil, s. I-3203, bod 14; výše uvedený rozsudek Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, bod 33, jakož i rozsudek ze dne 22. prosince 2008, British Aggregates v. Komise, C-487/06 P, Sb. rozh. s. I-10505, bod 26).
- 30 Jelikož se žaloba podaná v prvním stupni řízení týká rozhodnutí Komise v oblasti státních podpor, je třeba uvést, že v rámci řízení o kontrole státních podpor, upraveného v článku 88 ES, musí být rozlišována jednak předběžná fáze zkoumání podpor zavedená

v odstavci 3 tohoto článku, jejímž cílem je pouze umožnit Komisi, aby si mohla utvořit svůj prvotní názor na to, zda je předmětná podpora částečně či plně slučitelná, a jednak fáze vyšetřování podle odstavce 2 téhož článku. Pouze v rámci této fáze, která má umožnit Komisi, aby získala úplné informace o všech okolnostech věci, ukládá Smlouva Komisi povinnost vyzvat zúčastněné strany, aby předložily své připomínky (viz výše uvedené rozsudky *Cook v. Komise*, bod 22; *Matra v. Komise*, bod 16; rozsudky ze dne 2. dubna 1998, *Komise v. Sytraval a Brink's France*, C-367/95 P, Recueil, s. I-1719, bod 38; výše uvedené rozsudky *Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum*, bod 34, jakož i *British Aggregates v. Komise*, bod 27).

31 Z toho vyplývá, že jestliže Komise rozhodnutím přijatým na základě odstavce 3 téhož článku konstatuje, aniž bylo zahájeno formální vyšetřovací řízení podle čl. 88 odst. 2 ES, že podpora je slučitelná se společným trhem, mohou se nositelé těchto procesních záruk domoci jejich dodržení, pouze pokud mají možnost toto rozhodnutí zpochybnit před soudem Společenství. Z těchto důvodů soud Společenství prohlásí za přípustnou žalobu na zrušení takového rozhodnutí podanou zúčastněnou stranou ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, pokud žalobce podáním žaloby usiluje o zajištění ochrany procesních práv, kterých požívá na základě tohoto posledně uvedeného ustanovení (výše uvedené rozsudky *Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum*, bod 35 a citovaná judikatura, jakož i *British Aggregates v. Komise*, bod 28).

32 Soudní dvůr měl příležitost upřesnit, že takovými zúčastněnými stranami jsou osoby, podniky nebo sdružení, jejichž zájmy mohou být dotčeny poskytnutím podpory, tj. zejména podniky soutěžící s příjemci této podpory a profesní organizace (výše uvedené rozsudky *Komise v. Sytraval a Brink's France*, bod 41; *Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum*, bod 36, jakož i *British Aggregates v. Komise*, bod 29).

33 V tomto ohledu platí, že není vyloučeno, že odborový svaz zaměstnanců bude považován za „zúčastněnou stranu“ ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, pokud prokáže, že zájmy

jeho samotného nebo jeho členů mohou být dotčeny poskytnutím podpory. Je nicméně nutné, aby tento svaz právně dostačujícím způsobem prokázal, že podpora může mít konkrétní dopad na jeho situaci nebo na situaci námořníků, které zastupuje.

34 Soudní dvůr rovněž upřesnil, že pokud žalobce naopak zpochybňuje opodstatněnost rozhodnutí o posouzení podpory jako takové, nemůže pouhá skutečnost, že může být považován za „zúčastněnou stranu“ ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, postačovat pro uznání přípustnosti žaloby. Musí tedy prokázat, že má zvláštní postavení ve smyslu výše citovaného rozsudku Plaumann v. Komise. Tak je tomu zejména tehdy, pokud je žalobcovo postavení na trhu podstatně dotčeno podporou, která je předmětem dotčeného rozhodnutí (rozsudky ze dne 28. ledna 1986, Cofaz a další v. Komise, 169/84, Recueil, s. 391, body 22 až 25; výše uvedený rozsudek Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, bod 37; rozsudek ze dne 11. září 2008, Německo a další v. Kronofrance, C-75/05 P a C-80/05, Sb. rozh. s. I-6619, bod 40, jakož i výše uvedený rozsudek British Aggregates v. Komise, bod 35).

35 Zajisté platí, jak vyplývá z čl. 4 odst. 3 nařízení č. 659/1999, že rozhodnutí Komise nevznášet námitky je přijato tímto orgánem tehdy, pokud konstatuje, že oznámené opatření nevzbuzuje pochybnosti o jeho slučitelnosti se společným trhem. Pokud žalobce požaduje zrušení takového rozhodnutí, napadá především skutečnost, že rozhodnutí týkající se podpory bylo přijato, aniž by Komise zahájila formální vyšetřovací řízení, čímž porušila jeho procesní práva. Aby žalobce se svojí žalobou uspěl, může se pokusit prokázat, že slučitelnost dotčeného opatření musela vzbudit pochybnosti. Použití takových argumentů však nemůže mít za následek změnu předmětu žaloby nebo pozměnění podmínek přípustnosti.

36 Je nutno konstatovat, že jak z napadeného usnesení, tak ze spisu v prvním stupni řízení jasně vyplývá, že v projednávaném případě směřoval žalobcův první žalobní důvod k zajištění ochrany procesních práv, která mu plynou z čl. 88 odst. 2 ES, přičemž zpochybňuje za okolností projednávaného případu skutečnost, že nebylo zahájeno formální vyšetřovací řízení upravené tímto ustanovením, což Soud výslovně uznal v bodu 28 uvedeného usnesení.

37 Z bodu 8 napadeného usnesení rovněž vyplývá, že předseda druhého rozšířeného senátu Soudu poté, co vyslechl účastníky řízení, přerušil usnesením ze dne 16. února 2005 řízení o žalobě podané k Soudu, a to dokud nebude vydáno rozhodnutí Soudního dvora ve věci, ve které byl později vydán výše uvedený rozsudek Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, a konstatoval, že uvedená žaloba byla namířena proti rozhodnutí Komise, které bylo přijato, aniž bylo zahájeno formální vyšetřovací řízení upravené v čl. 88 odst. 2 ES.

38 Krom toho po vydání výše uvedeného rozsudku Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum vyzval Soud dopisem ze dne 24. ledna 2006 strany, aby předložily své připomínky k tomuto rozsudku, zejména pak k otázce, zda lze na žalobcovu žalobu použít výše uvedenou judikaturu obsaženou v rozsudku Cook v. Komise, v němž Soudní dvůr odkázal na body 35 a 36 stejného rozsudku, pokud jde o přípustnost této žaloby, jakož i postavení žalobce jakožto zúčastněné strany ve smyslu uvedeného bodu 36.

39 Z toho vyplývá, že pokud jde o první žalobní důvod, který žalobce vznesl u Soudu a který se týká nezahájení formálního vyšetřovacího řízení, soustředil se Soud, jak vyplývá výslovně z bodu 28 napadeného usnesení, na určení toho, zda mohl být žalobce považován za zúčastněnou stranu ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES.

40 Všechny čtyři důvody, kterých se navrhovatel dovolává na podporu svého kasačního opravného prostředku, je tedy třeba posoudit ve světle těchto úvah.

K prvnímu důvodu kasačního opravného prostředku

Argumentace účastníků řízení

- 41 Navrhovatel se domnívá, že Soud použil velmi široký výklad výše uvedeného rozsudku Albany, na který odkázal na podporu svého závěru, že se navrhovatel nemůže dovolávat vlastního soutěžního postavení ve vztahu k ostatním odborovým svazům námořníků při vyjednávání kolektivních smluv. Soudní dvůr neuvedl v této souvislosti v daném rozsudku nic, co by se týkalo článku 85 Smlouvy o ES (nyní článku 81 ES), který se použije na veřejné podniky na základě článku 90 Smlouvy o ES (nyní článku 86 ES), pokud jde o jakýkoli vztah, který by mohl existovat mezi kolektivními smlouvami a použitím pravidel v oblasti státních podpor obsažených v článku 92 Smlouvy o ES (nyní po změně článku 87 ES) a článku 93 Smlouvy o ES (nyní článku 88 ES).
- 42 Komise se domnívá, že první důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut jako irrelevantní nebo, podpůrně, jako neopodstatněný. Tvrdí, že judikatura citovaná Soudem v první části bodu 32 napadeného usnesení, tedy výše uvedený rozsudek ATM v. Komise, postačovala k odůvodnění jeho závěru ohledně nepřipustnosti této části žaloby navrhovatele, pokud jde o jeho soutěžní postavení. Za těchto okolností tvrdí, že argumentace navrhovatele k irelevantnosti výše uvedeného rozsudku Albany je nerozhodná, a že je zbytečné, aby Soudní dvůr meritorně přezkoumával tento důvod kasačního opravného prostředku.
- 43 Každopádně, pokud jde o druhou část bodu 32 napadeného usnesení, Komise uvádí, že výše uvedený rozsudek Albany a všechny další rozsudky jej potvrzující, dokazují, že se vyjednávání kolektivních smluv neřídí pravidly práva hospodářské soutěže obsaženými ve Smlouvě, včetně pravidel v oblasti státních podpor. Kolektivní smlouvy týkající se zaměstnávání nejsou „výrobky“ ve smyslu článku 81 ES a nemohou být kvalifikovány jako „výroba“ ve smyslu článku 87 ES. V případě, že odborové svazy vyjednávají tyto smlouvy, nejsou tedy ani „podniky“ aktivními při výrobě „výrobků“ ve smyslu těchto ustanovení.

Závěry Soudního dvora

- ⁴⁴ Soud s cílem určit, zda by měl být navrhovatel považován za zúčastněnou stranu ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, a zda tedy jeho žaloba měla být prohlášena za přípustnou, nejprve posoudil otázku, zda je soutěžní postavení navrhovatele na trhu dotčeno poskytnutím podpory.
- ⁴⁵ Argument Komise, podle něhož výše uvedený rozsudek ATM v. Komise postačoval sám o sobě k zamítnutí argumentů navrhovatele týkajících se jeho soutěžního postavení, nelze přijmout. První část bodu 32 napadeného usnesení se totiž týká údajného soutěžního postavení navrhovatele vůči zaměstnavatelům jeho členů, tedy majitelů lodí, kteří jsou příjemci podpory plynoucí z dotčených daňových opatření, a nikoli jeho údajného soutěžního postavení vůči ostatním odborovým svazům při vyjednávání kolektivních dohod, které je součástí samostatné argumentace uvedené ve druhé části téhož bodu 32.
- ⁴⁶ I kdyby navrhovatel tvrdil, že je v soutěžním postavení vůči majitelům lodí – což při jednání zpochybnil – bylo pro něj vždy možné, bez ohledu na výše uvedený rozsudek ATM v. Komise, pokusit se prokázat svou aktivní legitimaci vyplývající ze skutečnosti, že jeho zájmy mohou být dotčeny poskytnutím podpory z důvodu dopadu uvedených opatření na jeho soutěžní postavení vůči ostatním odborovým svazům, jejichž členové jsou zaměstnáni na lodích zapsaných v rejstříku DIS.
- ⁴⁷ Pokud jde o výklad výše uvedeného rozsudku Albany, který provedl Soud v bodu 32 napadeného usnesení, je třeba připomenout, že ve věci, ve které byl vydán tento rozsudek, byla předmětem řízení dohoda uzavřená ve formě kolektivní dohody zavádějící systém penzijního připojištění spravovaný penzijním fondem v textilním odvětví, v němž se účast mohla stát povinnou na základě rozhodnutí veřejných orgánů. Společnost Albany International BV, textilní podnik, odmítl odvádět uvedenému fondu příspěvky za určité období z důvodu, že povinná účast v tomto fondu, na jejímž základě po ní byly příspěvky požadovány, je v rozporu mimo jiné s čl. 85 odst. 1 Smlouvy o ES.

48 Ještě před tím, než Soudní dvůr dospěl k závěru ohledně toho, že za uvedených okolností je čl. 85 odst. 1 Smlouvy o ES nepoužitelný, připomněl jednak v bodu 54 výše uvedeného rozsudku Albany, že podle čl. 3 odst. 1 písm. g) a i) Smlouvy o ES [nyní čl. 3 odst. 1 písm. g) a j) ES] mezi činnosti Společenství patří nejen „systém zajišťující, aby na vnitřním trhu nebyla narušována hospodářská soutěž“, ale i „politika v sociální oblasti“. Článek 2 Smlouvy o ES (nyní po změně článek 2 ES) totiž uvádí, že posláním Společenství je zejména „podporovat harmonický a vyvážený rozvoj hospodářských činností“ a „vysoká úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany“.

49 Krom toho z článku 136 prvního pododstavce ES vyplývá, že Společenství a členské státy mají za cíl mimo jiné podporu zaměstnanosti, zlepšování životních a pracovních podmínek tak, aby bylo možno tyto podmínky vyrovnat a přitom udržet jejich zvýšenou úroveň, přiměřenou sociální ochranu a sociální dialog. Na základě čl. 138 odst. 1 ES je úkolem Komise podporovat konzultace mezi sociálními partnery na úrovni Společenství, přičemž tento dialog může vést ke smluvním vztahům, pokud si to sociální partneři přejí. Komise rovněž přijímá všechna účelná opatření pro usnadnění jejich dialogu a dbá při tom na vyváženou podporu stran [viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Albany, body 55 až 58, pokud jde o ustanovení Smlouvy o EHS a dohody o sociální politice uzavřené mezi členskými státy Evropského společenství s výjimkou Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (Úř. věst. 1992, C 191, s. 91) před vstupem Amsterodamské smlouvy v platnost].

50 Ve výše uvedeném rozsudku Albany uznal Soudní dvůr, že kolektivním smlouvám uzavřeným mezi organizacemi zastupujícími zaměstnavatele a zaměstnance jsou vlastní některé omezující dopady na hospodářskou soutěž. Cíle sociální politiky, které sledují takové smlouvy, by však byly podle Soudního dvora vážně ohroženy, kdyby se na sociální partnery při společném hledání opatření ke zlepšování podmínek zaměstnávání a pracovních podmínek vztahoval čl. 85 odst. 1 Smlouvy. Za těchto okolností Soudní dvůr uvedl, že smlouvy uzavřené k naplňování takovýchto cílů v rámci kolektivních vyjednávání mezi sociálními partnery musejí být považovány z důvodu své povahy a předmětu za smlouvy, na které se uvedené ustanovení nevztahuje. Soudní dvůr dále přezkoumával, zda povaha a předmět smlouvy, která byla předmětem věci, ve které byl vydán uvedený rozsudek Albany, odůvodňují, aby se na ni toto ustanovení

Smlouvy nevztahovalo, a dospěl k závěru, že v projednávaném případě bylo vyloučení smlouvy z působnosti uvedeného čl. 85 odst. 1 odůvodněno (viz výše uvedený rozsudek Albany, body 59 až 64).

51 Z tohoto výše uvedeného rozsudku Albany, jakož i z dalších rozsudků, které jej potvrzují, tedy vyplývá, že příslušné orgány a soudy mají povinnost posoudit v každém projednávaném případě, zda povaha a předmět dotčené smlouvy, jakož i cíle sociální politiky sledované touto smlouvou, odůvodňují její vyloučení z působnosti čl. 81 odst. 1 ES (viz v tomto smyslu zejména rozsudek ze dne 21. září 2000, van der Woude, C-222/98, Recueil, s. I-7111, bod 23).

52 Jak vyplývá z bodu 34 napadeného usnesení, je v projednávaném případě navrhovatel, jakožto subjekt zastupující zaměstnance, z povahy věci založen k prosazování společných zájmů svých členů. Podle vyjádření, které předložil Soudu a které je uvedeno v bodech 17 a 20 napadeného usnesení, je navrhovatel hospodářským subjektem, který vyjednává podmínky, za nichž jsou podnikům poskytovány pracovní síly. Tvrdí, že podpora plynoucí z dotčených daňových opatření má vliv na schopnost jeho členů konkurovat námořníkům mimo Společenství při vyhledávání pracovních míst u námořních společností, tedy příjemců této podpory, čímž je jako takové dotčeno postavení navrhovatele na trhu, pokud jde o jeho schopnost konkurovat na trhu poskytování pracovní síly uvedeným společnostem, a tedy i jeho schopnost nabírat své členy.

53 Je třeba rovněž připomenout, že navrhovatel vznesl námitky proti dánským předpisům upravujícím rejstřík DIS, zejména pak proti dotčeným daňovým opatřením, a to jednak z důvodu, že tento rejstřík umožňuje majitelům lodí zapsaných v tomto rejstříku zaměstnávat námořníky, kteří jsou státními příslušníky třetích států a vyplácet jim odměny v souladu s vnitrostátním právem jejich státu, a jednak proto, že uvedená daňová opatření, která byla předmětem sporného rozhodnutí, umožnila osvobodit všechny námořníky zaměstnané na lodích zapsaných v rejstříku DIS od platby daně z příjmu, aniž by bylo rozlišováno mezi námořníky, kteří jsou státními příslušníky členských států a státními příslušníky pocházejícími ze třetích států.

54 Z toho vyplývá, že na rozdíl od věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Albany, jsou předmětem projednávání věci nikoli omezující dopady kolektivních smluv uzavřených mezi navrhovatelem nebo jinými odborovými svazy a majiteli lodí, kteří jsou příjemci podpory plynoucí z dotčených daňových opatření, na hospodářskou soutěž, nýbrž otázka, zda soutěžní postavení navrhovatele vůči ostatním odborovým svazům bylo dotčeno poskytnutím uvedené podpory, takže by měl být považován za zúčastněnou stranu ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES a jeho žaloba na neplatnost podaná proti spornému rozhodnutí by tak za těchto okolností byla přípustná.

55 Z okolnosti, že smlouva by mohla být z důvodu své povahy, svého předmětu a cílů sociální politiky, které sleduje, vyňata z oblasti působnosti ustanovení čl. 81 odst. 1 ES, přitom nelze vyvodit, že kolektivní vyjednávání nebo strany zúčastněné na těchto vyjednáváních jsou rovněž zcela a automaticky vyňaty z pravidel Smlouvy v oblasti státních podpor, nebo že žaloba na neplatnost, kterou by tyto strany mohly případně podat, je téměř automaticky považována za nepřipustnou kvůli jejich účasti na těchto jednáních.

56 Je totiž obtížné rozpoznat, jakým způsobem by mohly být cíle sociální politiky, které sledují kolektivní smlouvy, vážně ohroženy – přičemž takové riziko je důvodem pro vyloučení uvedených smluv z působnosti čl. 85 odst. 1 Smlouvy ve výše uvedeném rozsudku Albany – kdyby se připustilo, že takový odborový svaz, jako je navrhovatel, když vyjednává pracovní podmínky svých členů, může být v soutěžním postavení vůči jiným odborovým svazům, na jehož členy se vztahují rozdílné mzdové podmínky z důvodu vytvoření takového rejstříku, jakým je DIS.

57 Naopak, vyloučí-li se v takové věci, jaká vedla ke vzniku projednáváného sporu, *a priori* možnost odborového svazu prokázat, že je zúčastněnou stranou ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES tím, že se odvolá na svou roli v kolektivních vyjednáváních a na účinky, které na tuto roli mají vnitrostátní daňová opatření, která Komise považuje za podpory slučitelné se společným trhem, mohou tím být ohroženy tytéž cíle sociální politiky, které vedly Soudní dvůr k vyloučení použití čl. 85 odst. 1 Smlouvy na kolektivní smlouvu, která byla předmětem výše uvedeného rozsudku Albany.

58 Tento závěr je potvrzen skutečností, že vzhledem k tomu, že účel Společenství je nejen hospodářský, ale i sociální, musí být práva vyplývající z ustanovení Smlouvy, která se týkají státních podpor a hospodářské soutěže, je-li to třeba, v rovnováze s cíli sledovanými sociální politikou, mezi něž patří, jak vyplývá z článku 136 prvního pododstavce ES, mimo jiné zlepšování životních a pracovních podmínek tak, aby bylo možno tyto podmínky vyrovnat a přitom udržet jejich zvýšenou úroveň, přiměřenou sociální ochranu a sociální dialog (viz v tomto smyslu, pokud jde o ustanovení Smlouvy o ES týkající se svobody usazování, rozsudek ze dne 11. prosince 2007, *International Transport Workers' Federation a Finnish Seamen's Union*, C-438/05, Sb. rozh. s. I-10779, bod 79).

59 Z bodu 33 tohoto rozsudku sice vyplývá, že navrhovatel musí vždy právně dostačujícím způsobem prokázat, že jeho zájmy mohou být poskytnutím podpory dotčeny, což může učinit tak, že prokáže, že je fakticky v soutěžním postavení vůči jiným odborovým svazům působícím na stejném trhu. Taková možnost nemůže být nicméně *a priori* vyloučena s poukazem na judikaturu založenou na výše uvedeném rozsudku Albany nebo na příliš restriktivní výklad pojmu „trh“ v rámci posuzování toho, zda má taková organizace, jakou je odborová organizace, která tvrdí, že její žaloba na neplatnost je přípustná, postavení zúčastněné strany ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES.

60 Jelikož Soud vyložil výše uvedený rozsudek Albany chybně, a jelikož v důsledku toho nezohlednil argument navrhovatele týkající se jeho soutěžního postavení ve vztahu k jiným odborovým svazům při vyjednávání kolektivních smluv použitelných na námořníky, je třeba napadené usnesení v tomto bodě zrušit.

K druhému důvodu kasačního opravného prostředku

Argumentace účastníků řízení

- 61 Navrhovatel tvrdí, pokud jde o body 35 a 36 napadeného usnesení, že Soud pochybil, když poté, co připomněl výše uvedené usnesení Soudu ve věci *Comité d'entreprise de la Société française de production a další v. Komise*, nezkoumal sociální aspekty, které implicitně vyplývají z právem stanovených podmínek přípustnosti snížení daní v případě námořníků Společenství, tj. z pokynů Společenství, a když dospěl k závěru, že se nemůže dovolávat zásady rozpracované v uvedeném usnesení.
- 62 Podle navrhovatele rozlišují pokyny Společenství implicitně mezi „námořníky Společenství“ a ostatními námořníky. Tímto rozlišováním je uznáno, že existuje sociální „*quid pro quo*“, které musí být dodrženo výměnou za to, že byla společností námořní dopravy povolena státní podpora. Daňové osvobození odměn námořníků je odůvodněno nezbytností kompenzace vyšších nákladů, spojených se zaměstnáváním námořníků ze Společenství ve srovnání se zaměstnáváním námořníků ze třetích států. Právě tímto způsobem by mohlo být dosaženo cíle zachování pracovních míst Společenství, který je jedním z cílů pokynů Společenství. Sociální aspekty uvedených pokynů se dotýkají samotných podmínek, za kterých podpora může nebo nemusí být schválena. Navrhovatel jakožto zástupce dánských námořníků by mohl předložit připomínky k sociálním aspektům podpory plynoucí z dotčených daňových opatření v případě, že by Komise zahájila řízení v souladu s čl. 88 odst. 2 ES.
- 63 Komise má za to, že druhý důvod kasačního opravného prostředku, i když by neměl být zamítnut, tak jako první důvod, jako irelevantní, není v žádném případě opodstatněný. Soud měl podle Komise zcela správně za to, že sociální aspekty mají pouze nepřímý vztah k předmětu sporného rozhodnutí. Na jedné straně tvrdí Komise, že, jak Soud správně uvedl, rejstřík DIS neposkytuje státní podporu. Na druhé straně navrhovatel, jehož kasační opravný prostředek je namířen proti usnesení o nepřípustnosti, se

pokouší tímto opravným prostředkem vyvolat debatu o věci samé tvrzeními ohledně působnosti pokynů Společenství. Cíl pokynů však není k určení přípustnosti takového opravného prostředku rozhodný.

Závěry Soudního dvora

⁶⁴ Úvodem je třeba uvést, že při posuzování slučitelnosti státní podpory v oblasti takové námořní přepravy, jaká je předmětem projednávané věci, mohou být sociální aspekty pokynů Společenství zohledněny Komisí v rámci celkového posouzení, které zahrnuje celou řadu úvah rozdílné povahy, které jsou spojeny zejména s ochranou hospodářské soutěže, námořní politikou Společenství, podporou námořní přepravy Společenství nebo podporou zaměstnanosti (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 23. května 2000, *Comité d'entreprise de la Société française de production a další v. Komise*, C-106/98 P, Recueil, s. I-3659, bod 52).

⁶⁵ Krom toho, jak vyplývá z bodu 33 tohoto rozsudku, není vyloučeno, že odborový svaz zaměstnanců bude považován za „zúčastněnou stranu“ ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, pokud prokáže, že zájmy jeho samotného nebo jeho členů mohou být dotčeny poskytnutím podpory.

⁶⁶ V bodu 36 napadeného usnesení rozhodl Soud, že sociální aspekty spojené s rejstříkem DIS jsou pouze nepřímě spojeny s předmětem sporného rozhodnutí a se žalobou na neplatnost, kterou žalobce u Soudu podal. V důsledku toho dospěl k závěru, že se žalobce nemůže odvolávat na tyto sociální aspekty, aby odůvodnil, že je osobně dotčen.

⁶⁷ Není sporné, že rejstřík DIS nepředstavuje sám o sobě státní podporu. Jak totiž vyplývá z rozsudku ze dne 17. března 1993, *Sloman Neptun* (C-72/91 a C-73/91, Recueil, s. I-887) takový režim, jaký je zavedený rejstříkem DIS – který umožňuje, aby pracovní

smlouvy uzavřené s námořníky, kteří jsou státními příslušníky třetích států a kteří nemají trvalé bydliště nebo trvalý pobyt v dotyčném členském státě, podléhaly pracovním a mzdovým podmínkám, které se neřídí právem tohoto členského státu a jsou znatelně méně příznivé než podmínky námořníků, kteří jsou státními příslušníky tohoto posledně uvedeného členského státu – nepředstavuje státní podporu ve smyslu čl. 87 odst. 1 ES.

68 Z tohoto důvodu byla žaloba na neplatnost podaná žalobcem namířena nikoli proti rejstříku DIS, ale proti dotčeným daňovým opatřením, která jsou použitelná na námořníky zaměstnané na lodích zapsaných v tomto rejstříku.

69 Namísto posuzování toho, zda mají sociální aspekty rejstříku DIS dostatečnou přímou spojitost s předmětem sporného rozhodnutí, jak učinil Soud v bodu 36 napadeného usnesení, měl Soud přezkoumat sociální aspekty plynoucí z dotčených daňových opatření z hlediska pokynů Společenství – jelikož pokyny obsahují, jak uvedl žalobce, právem stanovené podmínky pro účely posouzení slučitelnosti dánského daňového režimu – aby tak posoudil, zda jsou argumenty navrhovatele vycházející z uvedených pokynů dostatečné k prokázání jeho postavení zúčastněné strany ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES.

70 Jelikož nelze vyloučit, že subjekty zastupující pracovníky podniků, které jsou příjemci podpory, mohou jakožto zúčastněné strany ve smyslu uvedeného ustanovení Smlouvy předložit Komisi své připomínky k sociálním aspektům, které může Komise případně vzít v úvahu, znamená skutečnost, že Soud nezohlednil argumenty navrhovatele týkající se sociálních aspektů plynoucích z dotčených daňových opatření z hlediska pokynů Společenství, že napadené usnesení musí být v tomto bodě zrušeno.

K třetímu důvodu kasačního opravného prostředku

Argumentace účastníků řízení

71 V rámci svého třetího důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatel tvrdí, že se Soud v bodu 37 napadeného usnesení dopustil nesprávného právního posouzení tím, že zamítl jako irelevantní způsob přenosu podpory plynoucí z dotčených daňových opatření, tedy skutečnost, že je tato podpora přenášena na majitele lodí prostřednictvím členů navrhovatele.

72 V tomto ohledu navrhovatel tvrdí, že ve výše uvedeném rozsudku Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum Soudní dvůr rozhodl, že sdružení založené k prosazování společných zájmů jedné kategorie jednotlivců může být považováno za osobně dotčené ve smyslu výše uvedeného rozsudku Plaumann v. Komise pouze v rozsahu, v němž je postavení členů tohoto sdružení na trhu podstatným způsobem dotčeno režimem podpor, který je předmětem sporného rozhodnutí. Soudní dvůr analyzoval výraz „postavení na trhu“ z hlediska „hospodářských subjektů“. Podle navrhovatele neexistuje žádný zásadní důvod, proč by pracovníci nemohli být považováni za hospodářské subjekty, jestliže jim vnitrostátní právní předpisy nebo pokyny Společenství věnují zvláštní pozornost tím, že určují podmínky, za nichž je možné považovat podporu slučitelnou se společným trhem ve smyslu čl. 87 odst. 3 písm. c) ES.

73 Komise úvodem tvrdí, že výše uvedený rozsudek Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, který byl vydán ve věci týkající se přímé podpory poskytnuté zemědělcům, nemá žádnou souvislost s konstatováním Soudu v bodu 37 napadeného usnesení, podle kterého vychází sporné rozhodnutí z výhod poskytnutých příjemcům podpory, tedy majitelům lodí, a nikoliv ze způsobu jejího přenosu. Uvedený rozsudek podle Komise není v projednávaném případě rozhodný i proto, že se týkal přijetí rozhodnutí v oblasti státních podpor ze strany Komise poté, co zahájila řízení podle čl. 88 odst. 2 ES. Konečně, i kdyby byl uvedený rozsudek v projednávaném případě rozhodný, Komise připomíná, že tento rozsudek neznamena, že jsou pracovníci osobně dotčeni rozhodnutím Komise schvalujícím podporu. Bod 72 téhož rozsudku se podle

Komise opírá výslovně o tvrzení, podle něhož „někteří členové [Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum jsou] hospodářskými subjekty, které mohou být považovány za přímé soutěžitele příjemců podpor“. Členy navrhovatele jsou naopak námořníci, které podle Komise nelze považovat za přímé konkurenty majitelů lodí a nejsou „hospodářskými subjekty“ ve smyslu uvedeného rozsudku.

- 74 Za těchto okolností má Komise za to, že třetí důvod kasačního opravného prostředku musí být považován za neopodstatněný.

Závěry Soudního dvora

- 75 Je třeba připomenout, že v bodu 37 napadeného usnesení Soud konstatoval, že navrhovatele nelze považovat za osobně dotčeného jenom proto, že sporná podpora je příjemcům poskytována prostřednictvím snížení mzdových nároků námořníků, kteří jsou na základě dotčených daňových opatření osvobozeni od daně z příjmu. Podle Soudu totiž sporné rozhodnutí vycházelo z výhod, které získali příjemci podpory, a nikoliv ze způsobu jejího přenášení.
- 76 Na rozdíl od žaloby na neplatnost, kterou navrhovatel podal u Soudu, jíž Komisi vytýká, že nezažila formální vyšetřovací řízení uvedené v čl. 88 odst. 2 ES, a která směřuje k zajištění ochrany procesních práv, poskytnutých tímto ustanovením, týkala se žaloba na neplatnost ve věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, rozhodnutí Komise o ukončení tohoto řízení.

77 Z toho vyplývá, že se v uvedené věci Soudní dvůr snažil určit, zda je postavení na trhu členů Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, které je sdružením založeným k prosazování společných zájmů jedné kategorie jednotlivců, podstatným způsobem dotčeno režimem podpor, který je předmětem dotčeného rozhodnutí.

78 Jak vyplývá z bodu 28 napadeného usnesení, žalobce musel Soudu prokázat své postavení zúčastněné strany ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, jelikož použití judikatury vycházející z výše uvedeného rozsudku Plaumann v. Komise není, jak tomu bylo ve výše uvedeném věci Komise v. Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum, relevantní *prima facie*.

79 I za předpokladu, že Soud měl uvážit způsob převodu podpory plynoucí z dotčených daňových opatření a roli, kterou mají v této souvislosti zaměstnanci majitelů lodí, kteří jsou členy navrhovatele, je třeba připomenout, že v bodech 31 až 33 napadeného usnesení již tento soud v projednávané věci rozhodl, že ani posledně uvedený, jakožto odborový svaz námořníků, ani jeho členové, jakožto pracovníci, kteří jsou zaměstnanci příjemců podpory, nejsou jejich konkurenty. Pokud jde mimo jiné o členy tohoto odborového svazu, Soud konstatoval, že jelikož se zdá, že jsou osobami, které odpovídají definici pracovníků ve smyslu článku 39 ES, nepředstavují sami o sobě podniky.

80 S výjimkou chybného použití výše uvedeného rozsudku Albany v projednávaném případě, ke kterému došlo ve druhé části bodu 32 napadeného usnesení – která je předmětem prvního důvodu kasačního opravného prostředku – nezpochybnil navrhovatel závěry, ke kterým Soud dospěl v uvedených bodech 31 až 33 tohoto usnesení. Za těchto okolností se navrhovatel nemůže dovolávat toho, že jeho členové, jsou v postavení hospodářských subjektů, jejichž postavení na trhu je dotčeno, s cílem zpochybnit závěr, ke kterému dospěl Soud v bodu 37 napadeného usnesení, a to, že žaloba není přípustná již ze samotného důvodu, že je podpora přenášena na majitele lodí prostřednictvím snížení mzdových nároků těchto členů, neboť se na ně vztahuje osvobození od daně z příjmu zavedené dotčenými daňovými opatřeními

- 81 Za těchto okolností je třeba zamítnout třetí důvod uplatňovaný na podporu kasačního opravného prostředku jakožto neopodstatněný.

Ke čtvrtému důvodu kasačního opravného prostředku

Argumentace účastníků řízení

- 82 Navrhovatel tvrdí, že jelikož Soud rozhodl, že navrhovatel neprokázal, že podporou plynoucí z dotčených daňových opatření byly bezprostředně dotčeny jeho vlastní zájmy jakožto vyjednavče a jelikož odlišil jeho situaci v projednávaném případě od situace, ve které se nacházel Landbouwschap, který byl veřejnoprávním subjektem jednajícím jakožto zástupce zájmů v odvětví skleníkového zahradnictví v Nizozemsku, ve výše uvedeném rozsudku Kwekerij van der Kooy a další v. Komise, a dále od situace, ve které se nacházel Comité international de la rayonne et des fibres synthétiques (CIRFS) ve výše uvedeném rozsudku CIRFS a další v. Komise, vyložil si tyto rozsudky příliš úzce.
- 83 Navrhovatel tvrdí, že má roli vyjednavče se společnostmi námořní přepravy a že jako takový vyjednával podmínky týkající se zaměstnávání svých členů, a tedy podmínky, za kterých je poskytovaná podpora přenášena z dánského státu na její příjemce. V tomto smyslu má za to, že plní funkci, která je obdobná poslání Landbouwschap, který vyjednával podmínky, za kterých měla být podpora přenášena z nizozemského státu na zahradníky, což Soud připouští v bodě 40 napadeného usnesení, kde uvádí, že se navrhovatel účastnil „mechanismu poskytování podpory majitelům lodí“. Stejně tak, ačkoli navrhovatel nevyjednával podmínky upravené v pokynech Společenství, zastupuje nicméně jasně identifikovanou skupinu námořníků Společenství, která má zvláštní postavení na základě těchto pokynů.

84 Komise má za to, že čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku musí být zamítnut jako neopodstatněný. Tvrdí zejména, že Soud měl právem za to, že situace, která je předmětem projednávané věci, není srovnatelná se situacemi ve věcech, ve kterých byly vydány výše uvedené rozsudky Kwekerij van der Kooy a další v. Komise, jakož i CIRFS a další v. Komise. V těchto věcech měl totiž žalobce jasně vymezené postavení vyjednavče, úzce spjaté se samotným předmětem dotčeného rozhodnutí, které jej stavělo do faktické situace, jež ho odlišovala od všech ostatních osob. Ačkoli navrhovatel tvrdí opak, nijak nevyjednával podmínky, za kterých je podpora plynoucí z dotčených daňových opatření přenášena z dánského státu na její příjemce, a nevyjednával ani podmínky upravené v pokynech Společenství.

Závěry Soudního dvora

85 Úvodem je třeba připomenout, že ve věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek Kwekerij van der Kooy a další v. Komise, vyjednával Landbouwschap s dodavatelem plynu preferenční tarif napadený Komisí, a vyskytoval se navíc mezi účastníky dohody, kterou byl tento tarif vytvořen. Tento subjekt byl rovněž z tohoto důvodu nucen zahájit nová tarifní vyjednávání s dodavatelem a uzavřít novou smlouvu za účelem splnění povinností plynoucích z rozhodnutí Komise.

86 Ve věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek CIRFS a další v. Komise, byl CIRFS partnerem Komise při zavádění „disciplíny“ v oblasti podpor v odvětví umělých vláken, jakož i jejího prodloužení a úpravy, a během řízení, které sporu předcházelo, se aktivně účastnil vyjednávání s Komisí, zejména předložením písemných připomínek, a tím, že udržoval úzký kontakt s příslušnými útvary tohoto orgánu.

87 Podle judikatury Soudního dvora se tak věci, ve kterých byly vydány výše uvedené rozsudky Kwekerij van der Kooy a další v. Komise a CIRFS a další v. Komise, týkaly zvláštních situací, ve kterých navrhovatel zaujímal jasně vymezené postavení

vyjednávače úzce spjaté se samotným předmětem rozhodnutí, které jej stavělo do faktické situace, jež ho odlišovala od všech ostatních osob (výše uvedený rozsudek *Comité d'entreprise de la Société française de production a další v. Komise*, bod 45).

88 Je třeba upřesnit, že Soudní dvůr měl příležitost zabývat se použitím této judikatury u žalob na neplatnost rozhodnutí Komise, kterým se ukončuje řízení zahájené na základě čl. 88 odst. 2 ES. Rozhodl, že některá sdružení hospodářských subjektů, která se aktivně účastnila řízení na základě tohoto ustanovení, musejí být uznána za osobně dotčená tímto rozhodnutím, jelikož jsou dotčena ve svém postavení vyjednávačů (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek *Comité d'entreprise de la Société française de la production a další v. Komise*, body 40 až 42).

89 Při posuzování přípustnosti žaloby na neplatnost podané CIRFS Soudní dvůr rovněž konstatoval, že tato žaloba musí být vykládána tak, že se jí žalobce domáhá neplatnosti rozhodnutí Komise, kterým odmítla zahájit řízení podle čl. 88 odst. 2 ES.

90 Z toho vyplývá, že by se tato judikatura mohla v mezích stanovených Soudním dvorem použít na žaloby na neplatnost jak rozhodnutí Komise, jímž se ukončuje řízení zahájené podle čl. 88 odst. 2 ES, tak i rozhodnutí nevznášet námitky, a tudíž nezahájit formální vyšetřovací řízení upravené v tomto ustanovení.

91 Pokud jde o otázku, zda se Soud dopustil nesprávného právního posouzení tím, že v daném případě na situaci žalobce použil tuto judikaturu, je třeba připomenout, že se sporné rozhodnutí týká daňových opatření přijatých dánským zákonodárcem vztahujících se na námořníky zaměstnané na lodích zapsaných v rejstříku DIS, že tento zápis umožňuje, jak vyplývá z bodu 5 tohoto rozsudku, vyplácet uvedeným námořníkům mzdy na základě jejich vnitrostátního práva a že se stížnost podaná

navrhovatelem Komisi týká slučitelnosti uvedených daňových opatření s pokyny Společenství, přijatými Komisí bez jakékoli jeho zvláštní účasti.

92 Vzhledem k těmto okolnostem se Soud nedopustil nesprávného právního posouzení, když měl za to, že situace navrhovatele není srovnatelná se situacemi Landbouwschap nebo CIRFS, což jsou situace, které právem kvalifikoval jako zcela specifické nebo dokonce výjimečné. Navrhovatel, který je pouze jedním z velkého počtu odborových svazů Evropské unie zastupujících mimo jiné námořníky, jakož i jedním z četných odborových svazů činných v Dánsku a který není jediným zástupcem námořníků, totiž nezaujímal jasně vymezené postavení vyjednaváče úzce spjaté se samotným předmětem sporného rozhodnutí. Neúčastnil se bezprostředně přijetí dotčených daňových opatření dánským zákonodárcem, u nichž se Komise rozhodla nevznášet námitky, přičemž jeho námitky proti těmto opatřením nepostačují k tomu, aby byl kvalifikován jako vyjednaváč ve smyslu výše uvedených rozsudků Kwekerij van der Kooy a další v. Komise, jakož i CIRFS a další v. Komise.

93 Uvedený odborový svaz se ani blíže neúčastnil procesu přijímání pokynů Společenství Komisí, z jejichž znění podle něj vyplývá neslučitelnost dotčených daňových opatření se společným trhem.

94 Navrhovatel sice podal stížnost Komisi proti uvedeným daňovým opatřením, ale tato pouhá skutečnost mu neumožňuje prokázat, jak sám připouští v rámci svého kasačního opravného prostředku, že má postavení vyjednaváče ve smyslu výše uvedených rozsudků Kwekerij van der Kooy a další v. Komise, jakož i CIRFS a další v. Komise.

95 I když je žaloba na neplatnost rozhodnutí Komise nevznést námitky, a tedy ne zahájit formální vyšetřovací řízení upravené v čl. 88 odst. 2 ES prohlášena za přípustnou, pokud navrhovatel prokáže, že je zúčastněnou stranou ve smyslu tohoto ustanovení – jelikož přísnější kritéria vyplývající z judikatury vycházející z výše uvedeného rozsudku Plaumann v. Komise nejsou v tomto případě použitelná – vedl by výklad judikatury citované v předchozím bodě tohoto rozsudku, podle něhož se vztahuje na všechny osoby, které Komisi podaly stížnost, k tomu, že by byla zbavena své podstaty judikatura

zkoumaná v rámci prvního žalobního důvodu a citovaná v bodu 30 napadeného usnesení týkající se dopadu na soutěžní postavení navrhovatele.

- 96 Vzhledem k výše uvedenému je třeba čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku zamítnout jako neopodstatněný.

K žalobě v prvním stupni

- 97 Podle čl. 61 prvního pododstavce druhé věty statutu Soudního dvora může Soudní dvůr v případě, že zruší rozhodnutí Soudu, vydat sám konečné rozhodnutí ve věci, pokud to soudní řízení dovoluje.

- 98 Ačkoli Soudní dvůr není v této fázi řízení schopen rozhodnout o meritu žaloby podané k Soudu, má naproti tomu k dispozici informace nezbytné ke konečnému rozhodnutí o námitce nepřipustnosti vznesené Komisí během řízení v prvním stupni.

- 99 Vzhledem k zvláštním okolnostem projednávané věci je důvodné uvedenou námitku zamítnout.

- 100 Pokud jde o dostatečnost důkazů poskytnutých navrhovatelem, které jsou za okolností projednávaného případu způsobilé prokázat, že sporné rozhodnutí může mít konkrétní dopad na jeho situaci nebo na situaci námořníků, které zastupuje, je třeba připomenout,

že navrhovatel je subjektem zastupujícím pracovníky, který vyjednává podmínky, za nichž jsou podnikům poskytovány pracovní síly, včetně majitelů lodí, jejichž plavidla jsou zapsána v rejstříku DIS.

101 Podle navrhovatele je daňové osvobození mezd námořníků odůvodněno nezbytností kompenzace vyšších nákladů, které představuje zaměstnávání námořníků ze Společenství ve srovnání se zaměstnáváním námořníků pocházejících ze třetích států. Tímto způsobem by mohlo být dosaženo cíle zachování pracovních míst Společenství, který je jedním z cílů pokynů Společenství. Sociální aspekty uvedených pokynů se dotýkají samotných podmínek, za kterých může nebo nemusí být podpora schválena.

102 Jak vyplývá z bodu 70 tohoto rozsudku, nelze vyloučit, že navrhovatel, který je zástupcem zejména dánských námořníků, může předložit Komisi své připomínky k okolnostem sociálního charakteru, které může Komise případně zohlednit v případě, že by zahájila formální vyšetřovací řízení upravené v čl. 88 odst. 2 ES.

103 Samotné pokyny Společenství připouští, že ve specifickém kontextu snížení mzdových nákladů v námořním odvětví zastávají odboroví zástupci při vyjednávání mezd zvláštní roli. Z bodu 3.2 šestého pododstavce uvedených pokynů vyplývá, že „[s]nížení daňových nákladů nezbavuje majitele lodí povinnosti vyjednávat mzdové dohody s potenciálními členy posádky a jejich odborovými zástupci. Námořníci z členských států s nižšími mzdami tedy mají vždy konkurenční výhodu ve vztahu k námořníkům z členských států, kde jsou mzdy vyšší. V každém případě zůstanou námořníci Společenství dražšími než nejlevnější námořníci na světovém trhu“.

104 Jelikož navrhovatel vysvětlil, jak by se mohla dotčená daňová opatření dotknout jeho postavení a postavení jeho členů při kolektivních vyjednáváních s majiteli lodí, jejichž plavidla jsou zapsána v rejstříku DIS, a jelikož pokyny Společenství uznávají roli takových odborových svazů, jako je navrhovatel, kterou zastávají při těchto

vyjednáváním, je třeba uvést, že navrhovatel dostatečně právně prokázal, že jeho zájmy a zájmy uvedených členů by mohly být sporným rozhodnutím dotčeny.

105 Krom toho je třeba připomenout, že navrhovatel v projednávaném případě podal Komisi stížnost na Dánské království ohledně dotčených daňových opatření a argumentoval, že jsou v rozporu s pokyny Společenství, a tedy s článkem 87 ES. Ačkoli podání takové stížnosti Komisi samo o sobě nepostačuje k prokázání postavení zúčastněné strany ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, nemění to nic na tom, že uvedená opatření nebyla uvedeným členským státem Komisi oznámena a že to bylo právě podání stížnosti navrhovatele, co tomuto orgánu umožnilo posoudit slučitelnost těchto opatření se společným trhem. Krom toho Komisi trvalo téměř čtyři roky, než dospěla k závěru ohledně slučitelnosti uvedených opatření a během celé této doby s ní byl navrhovatel v úzkém kontaktu.

106 Je třeba rovněž upozornit na to, že projednávaná věc se odlišuje od věci, ve které byl vydán výše uvedený rozsudek *Comité d'entreprise de la Société française de production a další v. Komise*. V této posledně uvedené věci podali navrhovatelé žalobu proti rozhodnutí Komise, která poté, co zahájila řízení upravené v čl. 93 odst. 2 Smlouvy, prohlásila, že podpora je neslučitelná se společným trhem. Projednávaná žaloba naopak směřuje proti rozhodnutí Komise, kterým konstatuje, aniž by zahájila formální vyšetřovací řízení upravené v čl. 88 odst. 2 ES, že podpora je slučitelná se společným trhem. Stejně tak ve věci, ve které byl vydán uvedený rozsudek *Comité d'entreprise de la Société française de production a další v. Komise*, se navrhovatelé neúčastnili řízení zahájeného podle čl. 93 odst. 2 Smlouvy o ES, zatímco v projednávané věci Komise nezahájila formální vyšetřovací řízení navzdory stížnosti podané navrhovatelem a kontaktům udržovaným mezi ním a Komisí až do doby, než došla k závěru, že jsou uvedená opatření se společným trhem slučitelná.

107 Popsaná situace týkající se projednávané věci naznačuje, že zájmy jak samotného navrhovatele, tak i jeho členů, by mohly být poskytnutím podpory dotčeny.

108 S ohledem na předchozí úvahy je třeba zamítnout námitku nepřipustnosti vznesenou Komisí proti žalobě podané navrhovatelem u Soudu. Navrhovatel může být za zvláštních okolností projednávaného případu považován za zúčastněnou stranu ve smyslu čl. 88 odst. 2 ES, a v důsledku toho musí být jeho žaloba prohlášena za přípustnou.

109 Za těchto okolností je třeba vrátit věc Soudu prvního stupně, aby rozhodl o návrhových žádáních navrhovatele, která směřují k prohlášení neplatnosti sporného rozhodnutí Komise nevznést námitky.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) **Usnesení Soudu prvního stupně Evropských společenství ze dne 23. dubna 2007, SID v. Komise (věc T-30/03), se částečně zrušuje v rozsahu, v němž se nezabývalo argumenty, které předložil 3F, týkajícími se jednak jeho soutěžního postavení ve vztahu k jiným odborovým svazům při vyjednávání kolektivních smluv použitelných na námořníky, a jednak sociálních aspektů vyplývajících z daňových opatření vztahujících se na námořníky zaměstnané na lodích zapsaných v mezinárodním dánském rejstříku plavidel.**
- 2) **Námitka nepřipustnosti vznesená Komisí Evropských společenství před Soudem prvního stupně Evropských společenství se zamítá.**
- 3) **Věc se vrací Soudu prvního stupně Evropských společenství k rozhodnutí o návrhových žádáních 3F, jimiž se domáhá zrušení rozhodnutí Komise**

K(2002) 4370 v konečném znění, ze dne 13. listopadu 2002, nevznést námitky ohledně dánských daňových opatření použitelných na námořníky zaměstnané na lodích zapsaných v mezinárodním dánském rejstříku.

4) O nákladech řízení bude rozhodnuto později.

Podpisy.